

On olemassa myös hyvin yleisesti käytettyjä lääkkeitä, jotka voivat laukaista toiminnallisen riippuvuuden, kuten rahapeliriippuvuuden.

Eläke-eurot pelissä – milloin rahapelaaminen muuttuu ajanvietteestä riippuvuudeksi?

Me EHYT ry:n rahapelihaittojen ehkäisyn tiimissä olemme kohdanneet ikäihmisiä niin Seniorimessuilla kuin ikäihmisille suunnatuissa tietoisuuksissa ja keskustelleet kokemuksista ja näkemyksistä, jotka liittyvät rahapelaamiseen. Usein kuulemme kokemuksia siitä, että joko suvussa tai lähipiirissä on ongelmallisesti rahapelejä pelaava henkilö, tai henkilö tuntee jonkun, jolla on rahapeliongelma. Eikä tämä ole ihme, sillä onhan Suomessa lähes 800 000 ihmistä, jotka ovat ongelmallisesti pelaavien läheisiä.

Liialliselle rahapelaamiselle altistavia tekijöitä

Kun pelikerrat viikossa kasvavat, rahaa meneekin peleihin suunniteltua enemmän tai ajatukset ja oma aika alkavat pyöriä entistä enemmän rahapelien ympärillä. Silloin voidaan puhua riskitason rahapelaamisesta, jossa pelaamisesta aiheutuu yksittäisiä haittoja elämään. Riskitason rahapelaaminen edeltää usein rahapeliongelmaa.

Rahapeliongelmalta altistavia tekijöitä ovat haastavat elämäntilanteet, kriisit ja suuret muutokset elämässä, kuten leskeksi jääminen ja eläköityminen. Monet mielenterveysongelmat on yhdistetty myös rahapeliongelmiin, kuten masennus ja ahdistuneisuushäiriö. Psykofyysiseen terveyteen liittyvät haasteet vaikuttavat myös, etenkin unettomuus ja

stressi. Myös koettu yksinäisyys ja yksin asuminen voivat altistaa rahapeliongelmalta.

On olemassa myös hyvin yleisesti käytettyjä lääkkeitä, jotka voivat laukaista toiminnallisen riippuvuuden, kuten rahapeliriippuvuuden. Näitä ovat tutkitusti impulssikontrollia laskevat lääkkeet. Tällaisia ovat muun muassa Levodopaa sisältävät lääkkeet, joita käytetään Parkinsonin taudin hoitoon sekä dopamiiniagonisti Sifrol, jota käytetään myös levottomien jalkojen hoitoon. Lisäksi skitsofrenian hoitoon tarkoitettu psykeelääke Abilify laskee impulssikontrollia ja altistaa toiminnallisille riippuvuuksille.

Miten suomalaiset rahapelaavat?

Suomalaisten suosimia rahapelejä ovat lotto, arvat ja rahapeliautomaatit. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen väestökyselyn mukaan meistä lähes 80 prosenttia on pelannut viimeisen vuoden aikana jokin rahapeliä. Tästä joukosta 65 prosenttia pelaa maltillisesti ja 11 prosenttia eli 397 000 henkilöä riskitasolla. Suomalaisista 15–74-vuotiaista kolmella prosentilla, eli noin 112 000:lla, on rahapeliongelma, joista 52 000:lla on todennäköisesti rahapeliriippuvuus.

Vanhemmat ikäluokat eivät pelaa nuorempia ikäluokkia enemmän. Rahapeliongelmia on ikääntyneillä muita ikäluokkia vähemmän. Tyypillisesti vanhemmat ikäluokat pelaavat kaikista ikäluokista

eniten kerran viikossa (THL 2020). THL julkaisee uuden väestökyselyn tulokset tänä vuonna. Onkin kiinnostavaa nähdä, millaisia muutoksia pelaamisessa on tapahtunut eri ikäryhmillä.

Pelaaminen netissä on kasvanut koko ajan ja myös ikäihmiset ovat löytäneet nettikasinopelit. Nämä pelit ovat usein väri- ja valokylläisiä, nopeampoisia ja sisältävät monia koukuttavia elementtejä, kuten läheltä piti -tilanteita. Valtakunnallisen rahapeliongelmissa auttavat Peluurin vuosiraportteista on näkynyt jo usean vuoden, että netin rahapelit aiheuttavat tällä hetkellä eniten ongelmia ja usea esimerkiksi velkaantuu nopeasti nettipelien viedessä.

Muutoksia rahapelikentällä

Viime aikoina on tapahtunut paljon muutoksia Suomen rahapelikentällä. Pakollinen tunnistautuminen on laajentunut kaikkeen rahapelaamiseen. Viimeisimpänä raaputusarvat tulivat vuoden alussa tunnistautumisen piiriin, jolloin myös arpavoitot saa lunastaa vain arvan ostanut henkilö. Rahapeliautomaatteja on vähennetty noin 40 prosenttia ja niitä saa olla myyntipaikkaa kohden enää neljä.

Suomessa ollaan myös siirtymässä Veikkauksen monopolista lisenssipohjaiseen malliin nettipelien osalta vuonna 2026. Tämä tarkoittaa sitä, että monopoliyhtiön lisäksi muillekin pelifirmoille voidaan

myöntää toimilupia eli lisenssejä, kun ne täyttävät yhteisesti sovitut ehdot. Lisenssimallissa haasteena on muun muassa rahapelimarkkinoinnin raju lisääntyminen. Haittojen kannalta tämä on huono asia, sillä rahapeliongelmien kanssa kamppailevalla mainonnalle altistuminen lisää riskiä retkahtaa pelaamaan.

Tukea ja apua on saatavilla

Suomessa ymmärrys ja osaaaminen rahapeliongelmiensa hoidosta lisääntyy koko ajan. Siitä kertoo se, että vuoden 2023 lopussa julkaistiin ensimmäinen käypä hoito -suositus rahapeliriippuvuuden hoitoon. Suomessa rahapeliriippuvuuden diagnostinen kriteeri on

ICD-10-järjestelmän Pelihimo F63.0. Uudessa ICD-11-tautiluokituksessa rahapeliriippuvuus siirrettiin impulssikontrollin häiriöistä riippuvuushäiriöiden alle toiminnallisten riippuvuuksien luokkaan.

Ongelmallisesti pelaava ja läheinen saavat apua oman hyvinvointialueen päihde- ja mielenterveyspalveluista. Myös laitostuntoutusta on tarjolla. Valtakunnallisesti apua saa muun muassa Peluurista (peluuri.fi), Pelirajattomasta (pelirajaton.fi), Nimettömistä pelureista (nimettomatpelurit.fi) ja Pelituesta (pelituki.fi).

Johanna Vakkuri ja Eija Pietilä
EHYT ry

Vinkkejä rahapelaamisen vähentämiseen

- Mieti, miksi pelaat. Onko rahapelaaminen sinulle mukavaa ajanvietettä kohtuudella?
- Opettele rahapelien toimintalogiikkaa. Valtaosa rahapeleistä perustuu sattumaan.
- Päätä ennalta, paljonko aiot käyttää rahaa pelaamiseen ja pysy budjetissa. Muistuta itseäsi siitä, että pelaaminen maksaa ja häviö on rahapeliviihteen hinta. Pelaamista ei kannata pitää rikastumiskeinona.
- Pidä taukoja, sillä ne auttavat sinua toimimaan järkevästi.
- Pidä pelipäiväkirjaa rahapelaamisestasi
- Kohtaa ja käsittele vaikeat tunteet tai ongelmat muuten kuin pelaamalla
- Jos pelaaminen aiheuttaa haittoja, on lopettaminen myös vaihtoehto. Apua pelaamisen lopettamiseen saat esim. Peluurista.